

تاکتیک جدید ایران در مقابل یارکشی ابوظبی برای غصب جزایر سه گانه

اعلامیه تهران مبنی بر آغاز یک پروژه مسکونی در ابوموسی، تنش تاریخی و دیرینه‌ای این سرزمین مورد منازعه را به وضوح نمایان می‌سازد.

به گزارش سایت خبری پرسون، ایران هفته گذشته اعلام کرد که ساخت یک پروژه مسکونی در ابوموسی، یکی از سه جزیره‌ای که ایران و امارات متحده عربی بر آن اختلاف دارند را آغاز کرده است. این جزایر که در نزدیکی ورودی تنگه هرمز قرار دارند، از سال ۱۹۷۱ به طور رسمی تحت کنترل ایران هستند.

به نوشته المانی‌تور، ارسلان ملکی، معاون وزیر راه و شهرسازی ایران در تاریخ ۲۱ اکتبر گفت که روند اداری پروژه‌ای برای ساخت ۱۱۰ واحد مسکونی در ابوموسی آغاز شده است. او اشاره کرد که ساخت این خانه‌ها به زودی شروع خواهد شد و مقامات محلی در استان هرمزگان ایران مطلع شده‌اند. پس از آماده‌شدن، این خانه‌های جدید به ساکنان محلی استان یا متقاضیان از سایر نقاط ایران ارائه خواهد شد.

ملکی با اشاره به اهمیت استراتژیک جزیره علی‌رغم اندازه کوچک آن، گفت: «جزیره ابوموسی بخشی جدایی‌ناپذیر از اراضی ملی جمهوری اسلامی ایران است و بر اساس قوانین کشورمان، ساخت‌وساز در ابوموسی مجاز است و برنامه‌های مسکونی در این جزیره اجرا خواهد شد». او گفت که «تکرار ادعاهای بی‌اساس امارات متحده عربی» در مورد این سه جزیره و صدور «بیانیه‌های سیاسی مشترک» با سایر طرف‌ها فاقد «مشروعیت» است.

چند روز پس از این اعلامیه، مسعود پزشکیان با شیخ محمد بن زاید، همتای اماراتی خود در حاشیه نشست بریکس در کازان روسیه دیدار کرد. در حالی که بیانیه دفتر پزشکیان اعلام کرد که دو طرف در مورد «تحولات جاری در غرب آسیا، از جمله جنگ در غزه و لبنان» گفتگو داشتند، سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران تأیید کرد که وضعیت جزایر نیز مورد بحث قرار گرفته است.

زمینه تاریخی

پس از اینکه بریتانیا در سال ۱۹۰۳ کنترل این سه جزیره را به دست گرفت، ابتدا پرچم امارت شارجه را بر روی جزایر تنب بزرگ و ابوموسی به اهتزاز درآورد و سپس در سال ۱۹۰۸، بر روی جزیره تنب کوچک نیز پرچم را برافراشت. اما در سال ۱۹۷۱ و بلافاصله پس از خروج نیروهای بریتانیایی از جزایر و پیش از استقلال امارات، نیروی دریایی ایران کنترل جزایر را در دست گرفت.

از آن زمان، این سه جزیره موضوع اختلافی بین تهران و ابوظبی بوده‌اند. به گفته تهران، این جزایر به طور تاریخی بخشی از ایران هستند و تهران می‌گوید مستندات قانونی زیادی مالکیت آن را تأیید می‌کند. اما امارات مدعی است که این جزایر قرن‌ها تحت اشغال عرب‌ها بوده‌اند.

گلوگاه موازنه قوای منطقه

به دلیل موقعیت مهم این جزایر، کنترل آن‌ها می‌تواند توازن قدرت در خلیج فارس را تغییر دهد و آن‌ها بخشی اساسی از استراتژی امنیتی ایران هستند. در آگوست ۲۰۲۳، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران حتی در این جزایر تمرینات نظامی انجام داد تا نشان دهد هرگونه تلاش برای به دست آوردن جزایر با مقاومت مواجه خواهد شد.

به گفته مهران حقیریان، مدیر ابتکارات منطقه‌ای بنیاد بورس و بازار، رویکرد ایران در تقویت حضور در جزایر از سال ۲۰۱۲ ثابت مانده است. او اشاره کرد که طی سال‌ها، رویکرد تهران «مشخصه یک گسترش مداوم» از زیرساخت‌های نظامی و غیرنظامی در ابوموسی بوده و فعالیت‌های ایرانی در این جزیره به طور مداوم افزایش یافته است.

در همین حال، عقیقه عبیدی، محقق مرکز تحقیقات استراتژیک به المانی‌تور گفت که توسعه اقتصادی تهران در سه جزیره «برنامه جدیدی نیست». او اشاره کرد: «این توسعه بر اساس سیاست‌ها و برنامه‌های کلی ایران انجام می‌شود. برنامه‌ریزی برای مسکن در این جزایر نیز از پیش انجام شده است».

جانبداری اتحادیه اروپا از امارات

جالب است که برنامه‌های مسکونی ایران پس از نخستین نشست بین اتحادیه اروپا و شورای همکاری خلیج فارس در تاریخ ۱۶ اکتبر سرعت گرفت. این اجلاس با بیانیه‌ای مشترک و نهایی‌کردن شراکت استراتژیک بین دو طرف پایان یافت. این بیانیه به طور خاص به جزایر تنب بزرگ و کوچک و ابوموسی اشاره می‌کند و از ایران می‌خواهد که «اشغال سه جزیره امارات متحده عربی را پایان دهد»، زیرا این امر «نقض حاکمیت امارات و اصول منشور سازمان ملل» محسوب می‌شود.

در واکنش به بیانیه، سیدعباس عراقچی اعلام کرد که تهران دیگر اجازه مداخله در امور خود را نخواهد داد. او با انتقادی تند گفت که بیانیه مشترک اتحادیه اروپا و شورای همکاری خلیج فارس پیام‌های زیادی دارد: «برای ما روشن شده که مسیر همکاری محترمانه‌ای که در چندین جلسه ارائه دادیم، با

تمایل اروپا به رویارویی مواجه شده است».

فرستاده دائمی ایران در سازمان ملل نیز ضمن محکوم کردن این بیانیه گفت که اگرچه رهبران اروپایی در طول جلسات با مسعود پزشکیان در حاشیه ۷۹مین نشست سالانه مجمع عمومی سازمان ملل اذعان کرده بودند که نگرانی‌های مشترک می‌تواند از طریق گفتگو حل و فصل شود، اما آن‌ها «به ادعاهای بی‌اساس در مورد حاکمیت و تمامیت ارضی ایران تسلیم شده‌اند».

فشار ابوظبی بر تهران

قبل از بیانیه مشترک با اتحادیه اروپا، بیانیه‌های مشابهی در مورد مالکیت سه جزیره از سوی شورای همکاری خلیج فارس با چین و روسیه پس از جلسات سطح بالا منتشر شده بود و به نظر می‌رسد علی‌رغم وضعیت دوستانه روابط ایران و شورای همکاری خلیج فارس، ابوظبی تدریجاً بر تهران فشار می‌آورد.

ادعای ابوظبی که توسط شورای همکاری خلیج فارس ارائه شده بود، دو بار توسط پکن در سال جاری و در سال ۲۰۲۲ مورد حمایت قرار گرفت و در هر دو بار، نماینده چین به دلیل اعتراض توسط دولت ایران احضار شد. همچنین، نماینده روسیه نیز در سال ۲۰۲۳ دو بار توسط وزارت امور خارجه ایران احضار شد. در حالی که ابوظبی می‌خواهد برای یافتن راه حل مذاکرات انجام دهد، تهران مکرراً از ورود به مذاکرات امتناع کرده و بر این نکته تأکید داشته که جزایر بخشی «جدایی‌ناپذیر» از خاک ایران هستند.

به گفته حقیریان، از سال ۲۰۱۲، هیچ تغییر اساسی در موضع امارات وجود نداشته است. او گفت که استراتژی امارات این بوده که موضوع را در مجامع بین‌المللی، از جمله بیانیه‌های مشترک و گفتگو با ایالات متحده، چین، روسیه، اتحادیه اروپا و سایر کشورها مطرح کند. به نظر حقیریان، این کشورها «صریحاً از ادعای امارات بر جزایر حمایت نمی‌کنند، اما بیانیه‌های آن‌ها به طور مداوم از ایران و امارات می‌خواهند که در گفتگوهای مستقیم شرکت کرده یا در برخی موارد، پیشنهاد می‌دهند که موضوع به دیوان بین‌المللی دادگستری ارجاع شود».

حقیریان اشاره کرد در حالی که این «موفقیت دیپلماتیک، دستاورد قابل توجهی» برای امارات به شمار می‌رود، اما روابط دوجانبه این کشورها با ایران را تحت فشار قرار داده است.

در مورد موضع چین و روسیه، عیب‌ی گفت که «ایران هرگز نقض تمامیت ارضی چین و روسیه را نپذیرفته و تهران انتظار دارد که این کشورها نیز به تمامیت ارضی ایران احترام بگذارند. در جلسات دوجانبه، نمایندگان چینی و روسی به طور مکرر بر احترام خود به تمامیت ارضی ایران تأکید کرده‌اند».

با این حال، در مورد نظر اتحادیه اروپا، عیب‌ی گفت که «ایران موضع اتحادیه اروپا را در مورد سه جزیره ایرانی در پرتو رفتار خصمانه غرب ارزیابی می‌کند. به دلیل تحریم‌های گسترده اتحادیه اروپا علیه ایران، تهران موضع آن‌ها را در زمینه امنیت منطقه‌ای نسبت به ایران ارزیابی می‌کند».

پاندورای ابوظبی

عواقب برای روابط ایران و شورای همکاری خلیج فارس در این زمان، با وضعیت تنش‌آمیز منطقه، کشورهای شورای همکاری نمی‌خواهند که روابط اخیر خود را با تهران به خطر بیندازند.

عیب‌ی خاطر نشان کرد: «ایران بر این باور است که ادعاهای امارات بر جزایر سه‌گانه به منافع بلندمدت سایر همسایگان خلیج فارس، از جمله عربستان سعودی و قطر آسیب می‌زند. این کشورها باید منافع بلندمدت را بر منافع کوتاه‌مدت اولویت دهند و پیامدهای هر اقدام غیرقانونی از سوی امارات را نشان دهند».

او اذعان کرد که ادعاهای امارات «فقط بر امنیت سایر کشورها تأثیر نمی‌گذارد، بلکه بر مواضع جغرافیایی و اقتصادی آن‌ها نیز تأثیر می‌گذارد» و افزود که ایران همچنین رابطه اقتصادی گسترده‌ای با امارات دارد و ادامه روند منفی سیاسی امارات بر تعاملات اقتصادی ایران با امارات تأثیر خواهد گذاشت.